

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۱۶

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۵. استان گلستان (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۸۴۱۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۲۵. استان گلستان (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

مدیر مطالعه: سیدجعفر حسینی

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی منش، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان گلستان

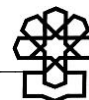

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۸	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در سال ۱۳۹۸
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب امور
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب فصل
۲۱	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب برنامه
۲۵	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در سطح شهرستان‌های استان
۳۰	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان
۳۴	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب اعتبار پروژه
۳۸	جمع‌بندی و پیشنهادها
۴۲	پیوست‌ها
۴۲	پیوست ۱
۴۴	پیوست ۲
۴۸	منابع و مآخذ

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۵. استان گلستان (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا در حال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و در نهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به‌عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته؛ شفافیتی که تاکنون در خصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته است و ازسوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

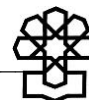
به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و در نهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

ازسوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر درخصوص طرح‌های عمرانی استان گلستان در سال

۱۳۹۸ ارائه شده است:

- استان گلستان در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۱۹۳ پروژه فعال در قالب ۳۷۱ طرح عمرانی داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است.
- طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۳ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور در حدود ۶۶/۳ هزار میلیارد ریال است.
- در مجموع، ۳۴ درصد اعتبارات یاد شده (بالغ بر ۲۲/۵ هزار میلیارد ریال) به منظور اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان معادل ۴/۷ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با بیش از ۳۹ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با بیش از ۲۴ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» با سهم بالغ بر ۵۵ درصد و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم حدود ۲۱ درصد، در مجموع بیش از ۷۶ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان را جذب کرده‌اند.
- برمبنای فصول، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» به ترتیب با ۱۴/۸ درصد و ۱۳/۷ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» به ترتیب با اختصاص ۳۳/۲ درصد و ۱۳/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی- امور خدمات عمومی) و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل- امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- دو برنامه «عرضه آب (فصل منابع آب- امور اقتصادی)» و «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب- امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به خود اختصاص داده‌اند.
- ۵۶ برنامه عمرانی استان علی‌رغم دربرگرفتن ۳۷۰ پروژه، معادل ۳۱ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۸/۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، سهم داشته‌اند.
- ۴۶ برنامه از ۵۶ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.
- ۱۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های استان و ۲۳/۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)» اختصاص یافته است. همچنین شهرستان «گرگان» به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۱۰/۱ درصدی از تعداد پروژه‌های استان با ۱۷/۸ درصد سهم از اعتبارات تخصیص یافته، سهم قابل توجهی از منابع عمرانی استان را جذب کرده است. شهرستان «گنبد کاووس» نیز با برخورداری از ۱۰ درصد تعداد پروژه‌ها و ۱۲/۷

درصد از منابع تخصیص یافته استان، در رتبه بعدی جای دارد.

• ۸ شهرستان «بندرگز»، «رامیان»، «کردکوی»، «کلاله»، «ترکمن»، «مینودشت»، «گالیکش» و «مراوه تپه»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان داشته‌اند.

• شهرستان‌های «مراوه تپه»، «مینودشت»، «گرگان» و «آق قلا»، به ترتیب با ۱۵/۵ درصد، ۲۰/۵ درصد، ۲۴/۴ درصد و ۲۶/۸ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار و شهرستان «گمیشان»، پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «بندرگز» و «ترکمن»، به ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۵۵/۴ درصد، ۵۱/۷ درصد، ۵۰/۵ درصد و ۵۰/۱ درصد، بیشترین میزان درصد تخصیص اعتبار را دارند.

• ۱/۶ درصد پروژه‌های عمرانی استان گلستان در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۴۰ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۴۳/۳ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۱۳/۲ و ۱/۸ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان گلستان از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر این دو ماتریس، اولویت‌بندی مشخصی برای مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در خصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- **طبقه یک:** پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - **طبقه دو:** پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه سه:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه چهار:** پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - **طبقه پنج:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- بر اساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

(ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

(ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

(د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

(ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه

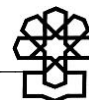
طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از

مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه مهم‌ترین نکات

حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان گلستان براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

• از میان ۸ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند،

۳ پروژه «بسیار بزرگ»، ۳ پروژه «بزرگ» و ۲ پروژه «کوچک» هستند.

- پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند.
 - پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.
 - حدود ۷۴ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است.
 - ۸۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که بالغ بر ۷۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «متوسط» یا «کوچک» هستند.
 - با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «متوسط» یا «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.
- شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند طبق انتظار اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص‌یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان و همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.

از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۱ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
 - اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
- همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
- فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.
- با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

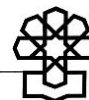
۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۲

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۳ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

۱. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به‌تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که در نحوه ارائه این قوانین براساس قانون اساسی اختیار تام دارد) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه فائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.
 ۲. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری باعنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.
 ۳. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست شماره (۱) قانون بودجه به صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست شماره (۱) قانون بودجه از بُعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر، نگهداری و تأمین تجهیزات دارند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست شماره (۱) قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود به طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

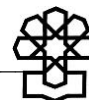
کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۱-۲. پایه‌های آماری

بر اساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هر یک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندد که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشد؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادها)،
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،
- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۲ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۳
- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استانی ندارند.

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست شماره ۱.
 ۲. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده، تحلیل را زمانبر کرده است و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.
 ۳. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این ۵ دسته افزود. اما از آنجا که نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ این موضوع محل بحث نخواهد بود.

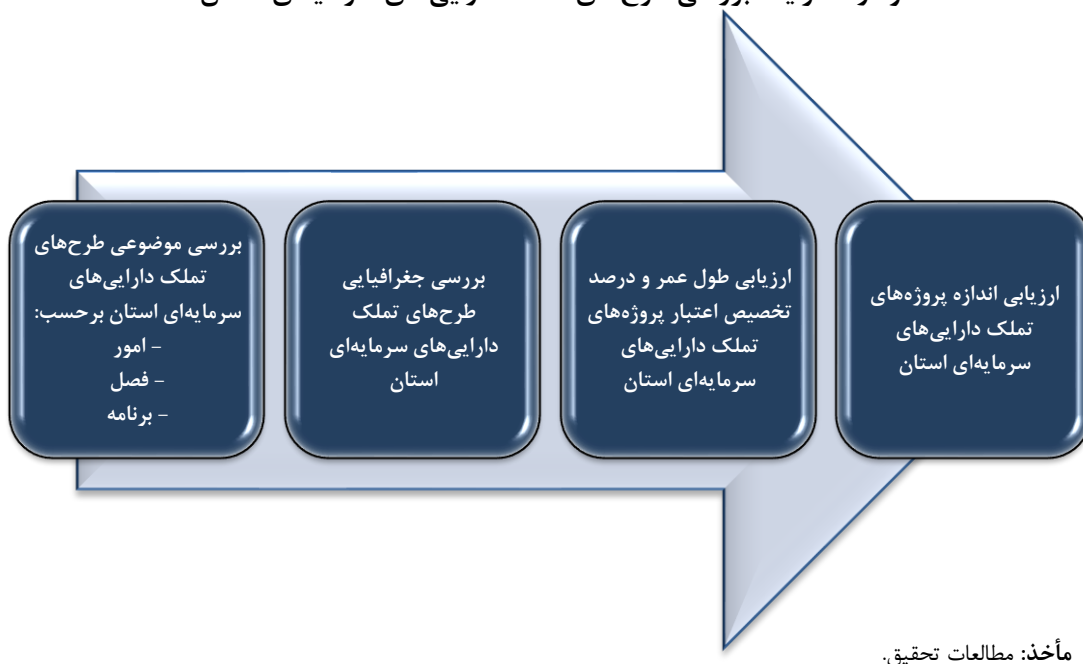
- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان همه استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک‌اند و در سطح طرح، که در قانون ذکر می‌شود، امکان تفکیک ندارند و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۱
- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، اما به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به‌طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این‌گونه طرح‌ها در قالب یک جدول مستقل در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شد؛ اما پس از این سال، جدول مذکور حذف شد و طرح‌های استانی ویژه به‌صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شود.^۲
- از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد^۳ بنابراین گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۴ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به‌عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در هر استان به‌شرح زیر انجام شده است:

۱. در پیوست شماره (۱) بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.
۲. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۳. به‌منظور بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به‌دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۴. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس همه اعتبارات تخصیص‌یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

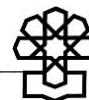

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان

مأخذ: همان.

براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

۲۰ سال و بیشتر	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	عمر پروژه
					درصد تخصیص اعتبار
					کمتر از ۲۰ درصد
					بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
					بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
					بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
					۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی همه‌مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش در خصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

درنهایت، به‌منظور ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت-اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه-اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

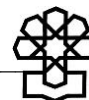
اندازه پروژه	اولویت پروژه					جمع
	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	
بسیار کوچک						
کوچک						
متوسط						
بزرگ						
بسیار بزرگ						
جمع						

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش بر اساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. از این رو، پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.
- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.
- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.
- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در مورد تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.
- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. درحالی‌که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

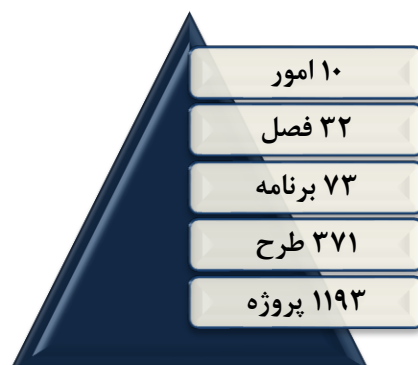

- برخی از پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به انحاء مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.
- در خصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده است و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادهای ارائه شده در خصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان گلستان، ۱۱۹۳ پروژه فعال در قالب ۳۷۱ طرح عمرانی وجود داشته است که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است. شایان ذکر است، طرح‌های عمرانی استان گلستان، در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۳ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان، گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان

مأخذ: همان.

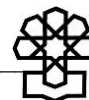
۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان

به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یاد شده براساس «امور»، «فصول» و «برنامه‌های مختلف»، مذاقه و کندوکاو شده است:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب امور

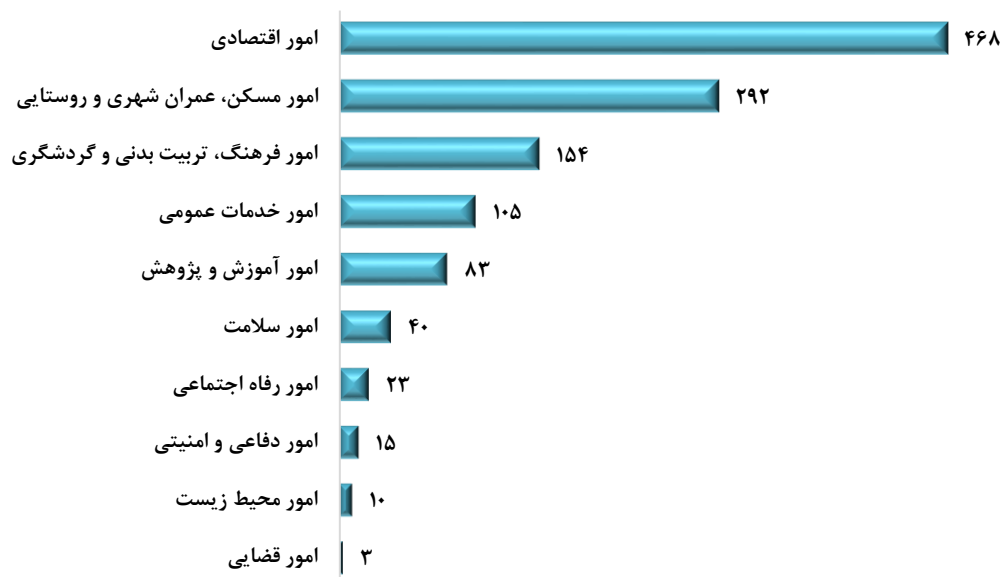
همان‌گونه که مورد اشاره قرار گرفت، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف، تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

- امور اقتصادی،
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی،
- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری،
- امور آموزش و پژوهش،
- امور خدمات عمومی،
- امور سلامت،
- امور رفاه اجتماعی،
- امور دفاعی و امنیتی،
- امور محیط زیست،
- امور قضایی.

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» از جمله مهم‌ترین امور در برنامه‌های عمرانی استان گلستان محسوب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۱۱۹۳ پروژه عمرانی استان گلستان، ۴۶۸ پروژه در قالب «امور اقتصادی»، ۲۹۲ پروژه در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و ۱۵۴ پروژه در قالب «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» تعریف شده است که در مجموع ۷۶/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند:

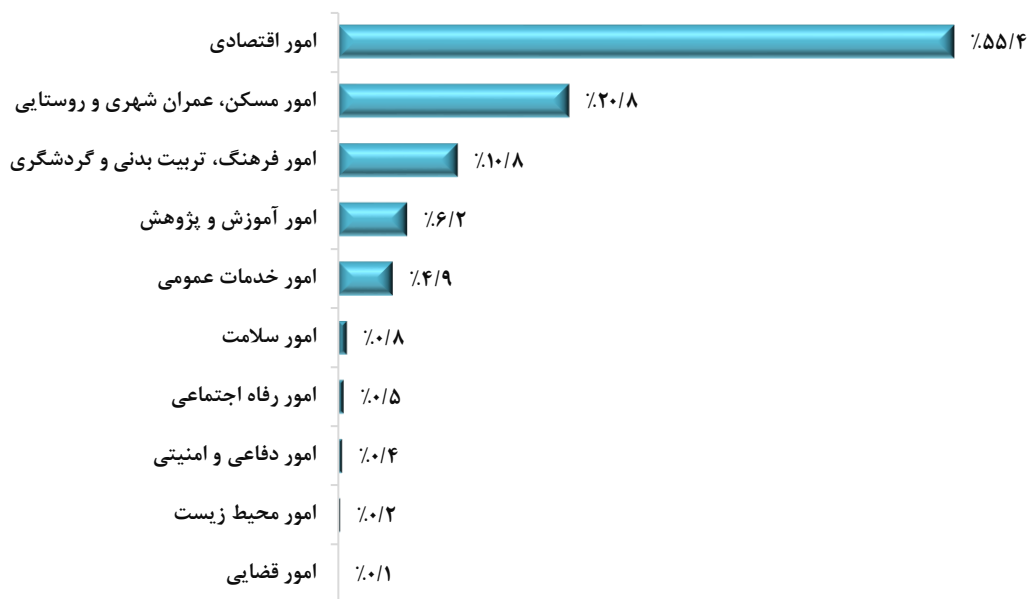
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان گلستان

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان گلستان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود «امور اقتصادی» با اختلافی شدید نسبت به سایر امور، سهم قابل توجهی از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به خود اختصاص داده است. امور یادشده، به‌تنهایی ۵۵/۴ درصد از اعتبارات تخصیصی استان را جذب کرده است. از این منظر، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» به‌ترتیب با سهم ۲۰/۸ و ۱۰/۸ درصدی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند:

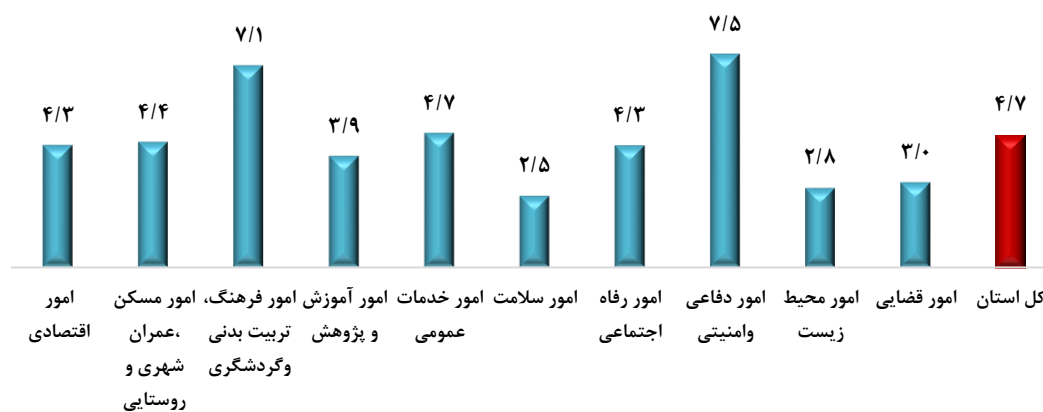
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان گلستان

مأخذ: همان.

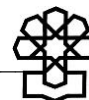
در نمودار زیر نیز، عمر متوسط^۱ پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان گلستان، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

۱. عمر متوسط پروژه‌های عمرانی در استان از طریق میانگین حسابی محاسبه شده است.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۴/۷ سال است. در «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر پروژه‌ها اندکی کمتر از متوسط کل استان است. بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها مربوط به «امور دفاعی و امنیتی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» بوده که میانگین طول عمر پروژه‌های عمرانی آنها در سال ۱۳۹۸ به بیش از ۷ سال رسیده است. در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان برحسب امور مختلف ارائه شده است:

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان برحسب امور (میلیون ریال/ درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۷۹۹۰۰۳۳	۵۵۸۰۵۱۳	۳۱۰۰۵۳۳	۱۰۹۰۵۶۷	۵۸۴۰۱۵۷	۱۰۹۴۱۰۷۰۳	۵۷/۱
امور دفاعی و امنیتی	۵۱۰۱۵۷	۵۸۰۵۲۹	۳۲۰۵۴۲	۸۳۰۶۹۹	۰	۱۰۹۰۶۸۶	۷۶/۳
امور قضایی	۷۰۱۰۳	۷۸۵۰	۴۰۳۶۵	۱۱۰۴۶۸	۲۰۰۰۰	۳۴۰۹۵۳	۳۲/۸
امور اقتصادی	۸۰۴۹۷۰۷۲۱	۷۰۱۵۹۰۸۴۹	۳۰۹۸۰۰۸۷۶	۱۲۰۴۷۸۰۵۹۷	۱۹۸۰۸۰۷۲۵	۳۵۰۴۶۶۰۲۹۵	۳۵/۲
امور محیط زیست	۲۹۰۰۰	۲۲۰۶۹۲	۱۲۰۶۱۷	۴۱۰۶۱۷	۸۳۰۶۶۲	۱۳۵۰۳۵۴	۳۰/۷
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲۰۴۵۷۰۷۶۸	۳۰۹۹۷۰۸۲۴	۲۰۲۲۲۰۷۹۰	۴۶۸۰۵۵۸	۱۴۰۶۶۵۰۸۳۷	۲۱۰۱۲۱۰۴۲۹	۲۲/۲
امور سلامت	۸۴۰۸۸۳	۱۶۶۰۹۱۹	۹۲۰۸۰۷	۱۷۷۰۶۹۰	۲۲۲۰۵۹۵	۴۷۴۰۳۹۷	۳۷/۵
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۱۸۰۶۰۹۰۴	۱۰۱۱۵۰۱۲۶	۶۲۰۰۰۱۰	۲۰۴۲۶۰۹۱۴	۱۰۳۹۲۰۵۷۰	۴۰۳۱۴۰۶۰۰	۵۶/۲
امور آموزش و پژوهش	۸۴۰۰۸۵۱	۱۰۰۰۳۰۵۲۱	۵۵۷۰۹۵۸	۱۰۳۹۸۰۸۰۹	۶۲۴۰۷۰۶	۲۰۴۶۹۰۰۷۸	۵۶/۷
امور رفاه اجتماعی	۷۸۰۱۲۲	۶۴۰۴۱۸	۳۵۰۸۱۶	۱۱۳۰۹۳۹	۷۵۰۸۵۰	۲۱۸۰۳۹۰	۵۲/۲
کل استان	۱۴۰۶۵۲۰۵۴۲	۱۴۰۱۵۵۰۲۴۱	۷۰۸۷۰۰۳۱۴	۲۲۰۵۲۲۰۸۵۶	۳۷۰۴۷۸۰۱۰۲	۶۶۰۲۸۵۰۸۸۶	۳۴/۰

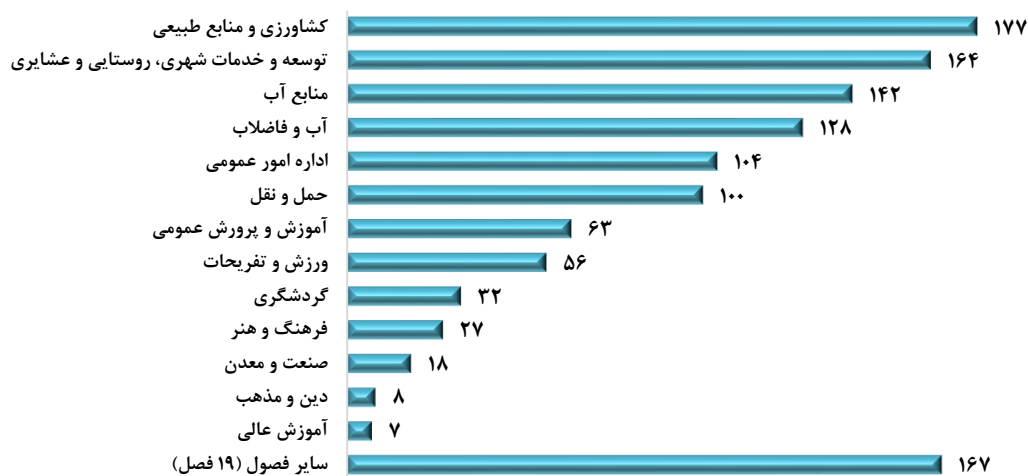
مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در قالب ۳۲ فصل مختلف تعریف شده‌اند که از آن میان، ۱۳ فصل مهم‌ترین فصول عمرانی استان محسوب می‌شوند و ۸۶ درصد پروژه‌های عمرانی استان معادل ۱۰۲۶ پروژه را به خود اختصاص داده‌اند و سهم ۱۹ فصل دیگر حدود ۱۴ درصد است. شایان ذکر است، ۴۰/۵ درصد پروژه‌های استان صرفاً در قالب ۳ فصل شامل فصول «کشاورزی و منابع طبیعی»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «منابع آب» تعریف شده‌اند:

نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر حسب فصول مختلف در استان گلستان

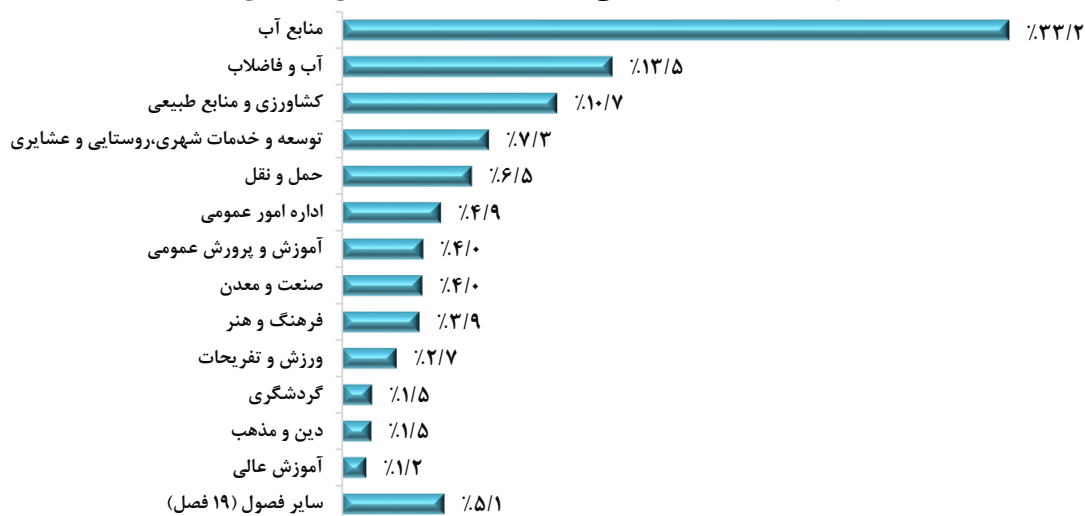

مأخذ: همان.

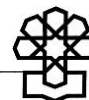
در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان گلستان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۲ فصل «منابع آب» و «آب و فاضلاب» که به ترتیب شامل ۱۴۲ و ۱۲۸ پروژه (مجموعاً ۲۲/۶ درصد کل پروژه‌ها) می‌شوند، در مجموع ۴۶/۷ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۱۱ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۶۳/۴ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۴۸/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۱۹ فصل)، تنها ۵/۱ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان گلستان

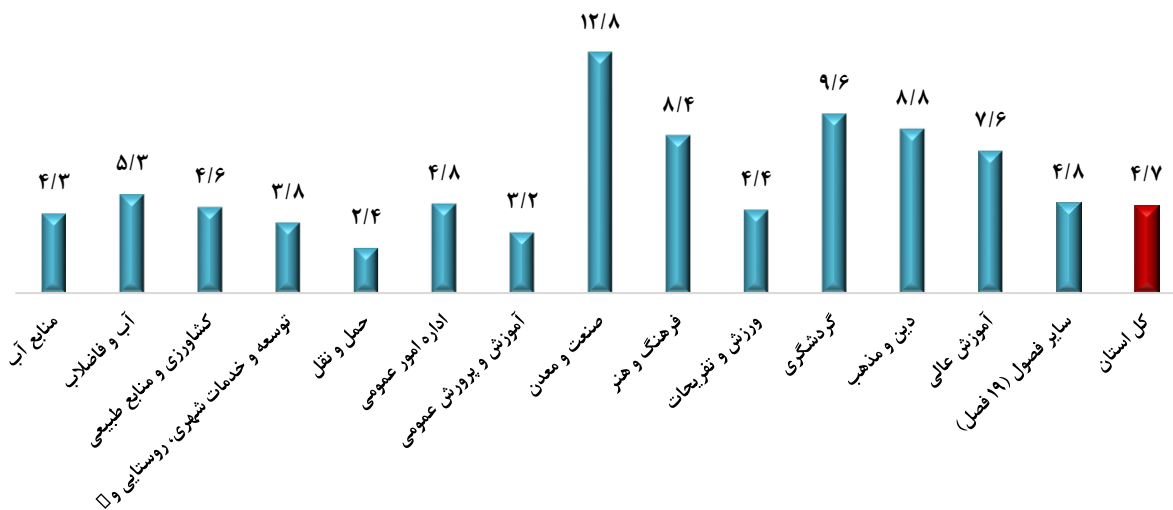

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان گلستان، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان
برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

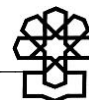
با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۴/۷ سال است. در فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر پروژه‌ها به ترتیب ۴/۳ و ۵/۳ سال است. بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها مربوط به فصل «صنعت و معدن» بوده که میانگین طول عمر ۱۸ پروژه عمرانی این فصل در سال ۱۳۹۸ به ۱۲/۸ سال رسیده است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان برحسب فصل (میلیون ریال / درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل منابع آب	۵.۵۸۱.۱۱۹	۳.۴۱۶.۷۱۷	۱.۸۹۹.۶۹۵	۷.۴۸۰.۸۱۴	۱۳.۰۳۵.۰۰۹	۲۲.۰۳۲.۸۴۵	۳۴/۰
فصل آب و فاضلاب	۲.۱۲۹.۹۳۱	۱.۶۲۲.۲۴۰	۹۰۱.۹۶۵	۳.۰۳۱.۸۹۷	۱۳.۷۰۰.۲۶۳	۱۷.۴۵۲.۴۳۵	۱۷/۴
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱.۳۷۴.۲۰۱	۱.۸۶۷.۷۵۹	۱.۰۳۸.۴۷۴	۲.۴۱۲.۶۷۵	۳.۰۸۸.۲۴۲	۶.۳۳۰.۲۰۱	۳۸/۱
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۳۲۷.۸۳۶	۲.۳۷۵.۵۸۴	۱.۳۲۰.۸۲۵	۱.۶۴۸.۶۶۱	۹۶۵.۵۷۴	۳.۶۶۸.۹۹۴	۴۴/۹
فصل حمل‌ونقل	۶۴۰.۱۱۷	۱.۴۷۰.۹۸۱	۸۱۷.۸۶۵	۱.۴۵۷.۹۸۳	۱.۵۴۹.۲۰۷	۳.۶۶۰.۳۰۶	۳۹/۸
فصل اداره امور عمومی	۷۹۹.۰۳۳	۵۵۷.۰۱۳	۳۰۹.۶۹۹	۱.۱۰۸.۷۳۳	۵۸۴.۱۵۷	۱.۹۴۰.۲۰۳	۵۷/۱
فصل آموزش و پرورش عمومی	۴۶۲.۷۸۳	۸۰۵.۲۹۸	۴۴۷.۷۴۶	۹۱۰.۵۲۹	۴۷۸.۰۶۶	۱.۷۴۶.۱۴۷	۵۲/۱
فصل صنعت و معدن	۸۴۱.۶۷۵	۱۰۸.۰۸۹	۶۰۰.۹۷	۹۰۱.۷۷۲	۲.۰۶۶.۹۷۵	۳.۰۱۶.۷۳۹	۲۹/۹
فصل فرهنگ و هنر	۷۵۰.۷۰۱	۲۱۴.۶۷۱	۱۱۹.۳۵۷	۸۷۰.۰۵۸	۳۸۲.۱۷۳	۱.۳۴۷.۵۴۵	۶۴/۶
فصل ورزش و تفریحات	۳۶۷.۶۱۱	۴۴۲.۳۰۷	۲۴۵.۹۲۳	۶۱۳.۵۳۴	۴۴۸.۵۸۰	۱.۲۵۸.۴۹۸	۴۸/۸
فصل گردشگری	۲۰۸.۹۵۲	۲۲۹.۴۳۶	۱۲۷.۵۶۶	۳۳۶.۵۱۸	۳۶۹.۲۳۶	۸۰۷.۶۲۴	۴۱/۷
فصل دین و مذهب	۲۸۷.۱۰۴	۷۴.۶۳۵	۴۱.۴۹۷	۳۲۸.۶۰۱	۲۹.۷۰۰	۳۹۱.۴۳۹	۸۳/۹
فصل آموزش عالی	۲۲۷.۹۵۲	۸۰.۵۶۱	۴۴.۷۹۲	۲۷۲.۷۴۴	۵۰.۶۴۰	۳۵۹.۱۵۳	۷۵/۹
فصل انرژی	۵۱.۱۷۰	۲۹۴.۰۴۵	۱۶۳.۴۸۹	۲۱۴.۶۵۹	۶۵.۰۰۰	۴۱۰.۲۱۵	۵۲/۳
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۳۱.۷۴۰	۱۱۳.۳۱۲	۶۳.۰۰۱	۱۹۴.۷۴۱	۹۶.۰۰۰	۳۴۱.۰۵۲	۵۷/۱
فصل بهداشت	۷۱.۸۲۰	۱۴۰.۷۹۵	۷۸.۲۸۲	۱۵۰.۱۰۲	۱۹۶.۲۸۵	۴۰۸.۹۰۰	۳۶/۷
فصل میراث فرهنگی	۸۱.۸۴۱	۷۲.۳۹۳	۴۰.۲۵۱	۱۲۲.۰۹۲	۱۰۲.۲۰۰	۲۵۶.۴۳۴	۴۷/۶
فصل رسانه	۷۷.۲۰۶	۲۸.۷۴۷	۱۵.۹۸۳	۹۳.۱۸۹	.	۱۰۵.۹۵۳	۸۸/۰
فصل دفاع	۵۱.۱۵۷	۲۵.۰۴۲	۱۳.۹۲۳	۶۵.۰۸۰	.	۷۶.۱۹۹	۸۵/۴
فصل صنایع دستی	۳۳.۴۸۹	۵۲.۹۳۷	۲۹.۴۳۳	۶۲.۹۲۲	۶۰.۶۸۱	۱۴۷.۱۰۷	۴۲/۸
فصل حمایتی	۴۷.۷۱۲	۲۴.۷۱۲	۱۳.۷۴۰	۶۱.۴۵۲	۳۴.۵۰۰	۱۰۶.۹۲۴	۵۷/۵
فصل امداد و نجات	۲۰.۳۷۱	۳۶.۱۰۸	۲۰.۰۷۶	۴۰.۴۴۷	۳۹.۵۰۰	۹۵.۹۷۹	۴۲/۱
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۲۷.۹۰۰	۲۱.۶۷۳	۱۲.۰۵۰	۳۹.۹۵۰	۸۱.۰۶۱	۱۳۰.۶۳۴	۳۰/۶
فصل درمان	۱۳۰.۶۳	۲۶.۱۲۴	۱۴.۵۲۵	۲۷.۵۸۸	۲۶.۳۱۰	۶۵.۴۹۷	۴۲/۱
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۱۸.۳۷۶	۴.۳۵۰	۲.۴۱۹	۲۰.۷۹۵	.	۲۲.۷۲۶	۹۱/۵
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	.	۳۳.۴۸۷	۱۸.۶۱۹	۱۸.۶۱۹	.	۳۳.۴۸۷	۵۵/۶
فصل توانبخشی	۱۰۰.۴۰	۳.۵۹۸	۲.۰۰۰	۱۲.۰۴۰	۱.۸۵۰	۱۵.۴۸۸	۷۷/۷
فصل اداره امور قضایی	۷.۱۰۳	۷.۸۵۰	۴.۳۶۵	۱۱.۴۶۸	۲۰.۰۰۰	۳۴.۹۵۳	۳۲/۸
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۹.۴۳۹	۲.۲۵۸	۱.۲۵۵	۱۰.۶۹۴	۴.۲۹۲	۱۵.۹۸۹	۶۶/۹
فصل کاهش آلودگی	۶۰۰	۵۳۶	۲۹۸	۸۹۸	۱.۵۶۴	۲.۷۰۰	۳۳/۳
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	.	۱.۵۰۰	۸۳۴	۸۳۴	.	۱.۵۰۰	۵۵/۶
فصل مدیریت پسماند	۵۰۰	۴۸۳	۲۶۹	۷۶۹	۱.۰۲۷	۲.۰۲۰	۳۸/۰
کل استان	۱۴.۶۵۲.۵۴۲	۱۴.۱۵۵.۲۴۱	۷.۸۷۰.۳۱۴	۲۲.۵۲۲.۸۵۶	۳۷.۴۷۸.۱۰۲	۶۶.۲۸۵.۸۸۶	۳۴/۰

مأخذ: همان.

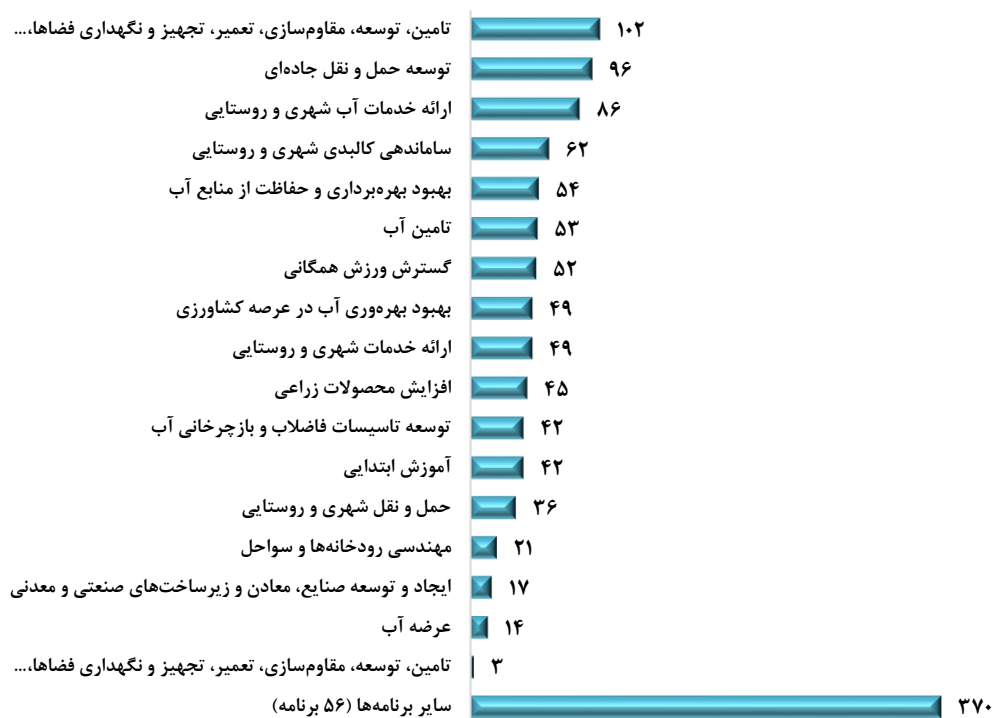
* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «منابع آب» که به‌تنهایی بیش از ۳۳ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان گلستان را به‌خود اختصاص داده، اندک و معادل ۳۴ درصد است و هنوز ۶۶ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده تخصیص داده نشده است. همچنین از میان ۱۰ فصل مهم دیگر استان، وضعیت تخصیص اعتبار ۶ فصل شامل «آب و فاضلاب»، «صنعت و معدن»، «کشاورزی و منابع طبیعی»، «حمل‌ونقل»، «گردشگری» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» تقریباً مشابه فصل «منابع آب» بوده و درصد تخصیص اعتبار آنها بین ۱۷ تا ۴۵ درصد است. ازسوی دیگر، ۴ فصل «ورزش و تفریحات»، «آموزش و پرورش عمومی»، «اداره امور عمومی» و «فرهنگ و هنر» از وضعیت نسبتاً مساعدتری برخوردارند و بین ۴۹ تا ۶۵ درصد از اعتبارات مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. همچنین ۲ فصل «دین و مذهب» و «آموزش عالی»، به‌ترتیب با ۸۴ و ۷۶ درصد تخصیص اعتبار، وضعیت مطلوب‌تری دارند.

شایان ذکر است، از میان ۴ فصل عمرانی استان که نسبت تخصیص اعتبار بالای ۸۰ درصد دارند، به جز فصل «دین و مذهب»، دیگر فصل‌ها شامل «پژوهش‌های توسعه‌ای»، «رسانه» و «دفاع»، در استان گلستان فصول چندان بااهمیتی محسوب نمی‌شوند و ضمن طبقه‌بندی در قالب گروه «سایر فصول»، در مجموع ۱۸ پروژه از ۱۱۹۳ پروژه عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر حسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در قالب ۷۳ برنامه مختلف، تعریف شده‌اند. در این میان، ۱۷ برنامه دربرگیرنده ۸۲۳ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع ۸۱/۷ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. به این ترتیب، ۵۶ برنامه دیگر استان، ضمن شامل شدن ۳۷۰ پروژه عمرانی، صرفاً ۱۸/۳ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب برنامه‌های مختلف، در نمودار زیر نشان داده شده است:

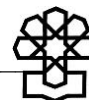
نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان گلستان

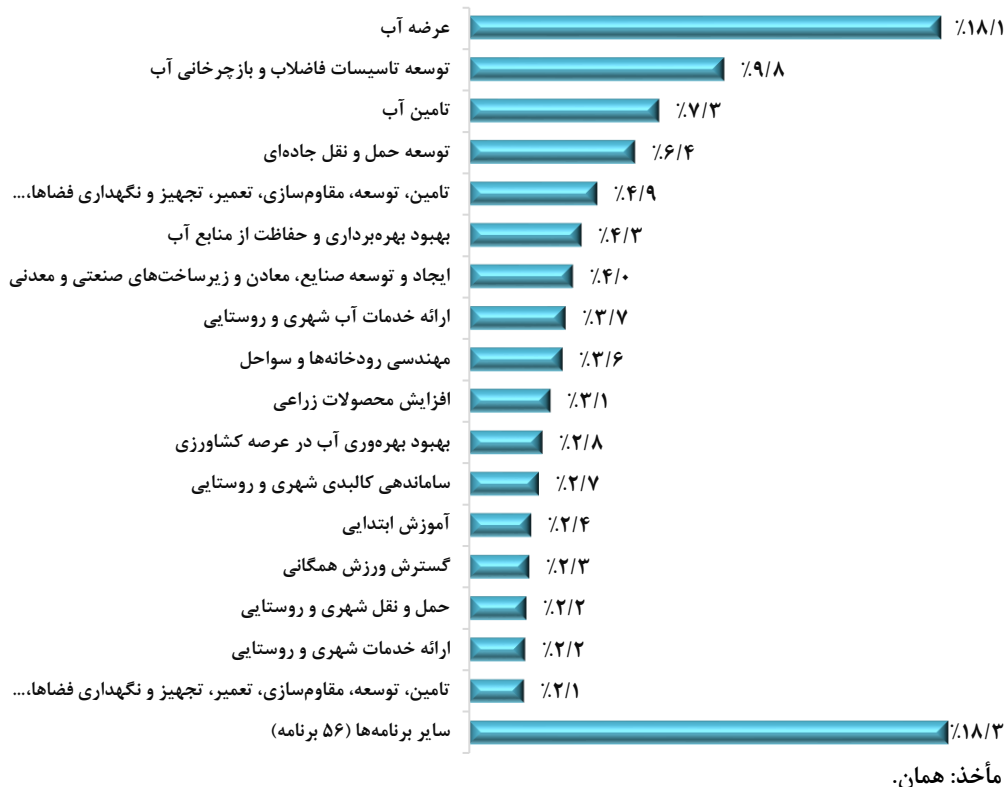
مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار فوق مشخص است در استان گلستان، برنامه «تامین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی)» با برخورداری از ۱۰۲ پروژه عمرانی استان، مهم‌ترین برنامه از منظر تعداد پروژه محسوب می‌شود.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان گلستان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۱۸/۱ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان صرفاً به برنامه «عرضه آب» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «تامین آب» به ترتیب با سهم ۹/۸ و ۷/۳ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند:

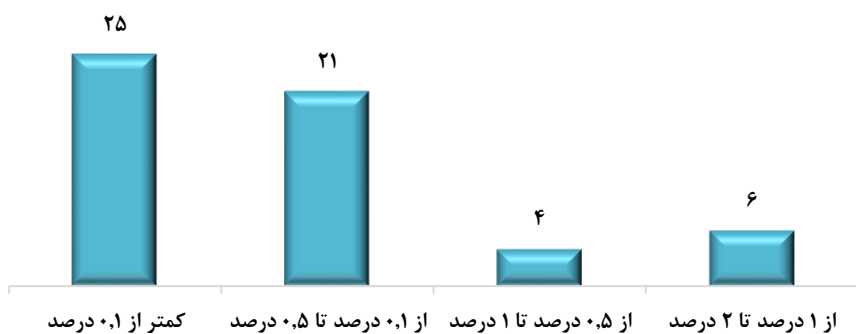

نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان گلستان

شایان ذکر است در میان ۵۶ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق، مجموعاً ۱۸/۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۵ برنامه بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۱ برنامه بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد سهم و ۴ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. در نهایت، سهم ۶ برنامه از ۵۶ برنامه یاد شده بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

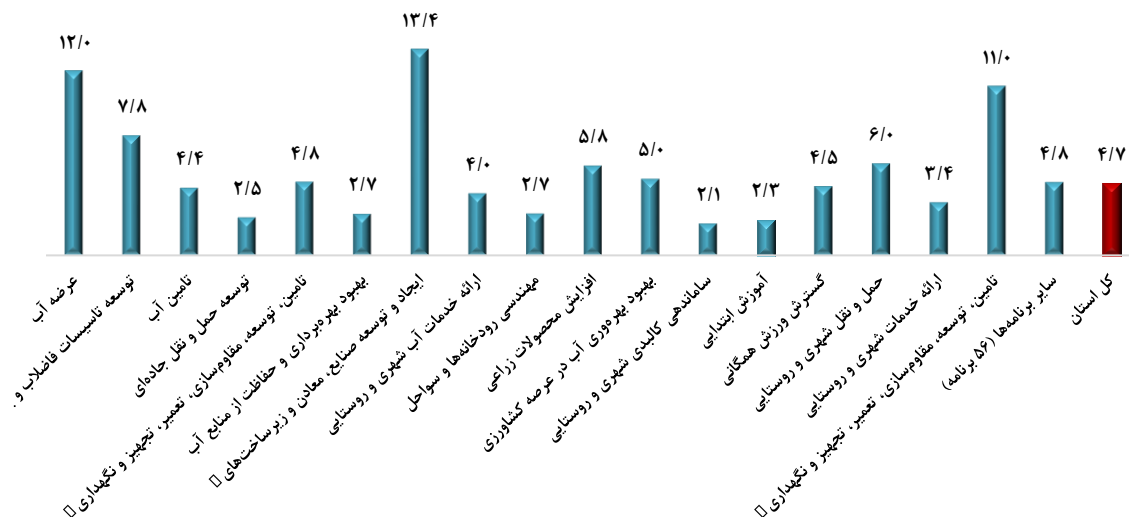
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۵۶ برنامه کم‌اهمیت استان گلستان از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان گلستان، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

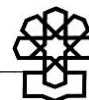
مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه‌های «ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی»، «عرضه آب» و «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل فرهنگ و هنر)» بیشترین متوسط طول عمر را در میان برنامه‌های عمرانی استان گلستان داشته‌اند.

خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «عرضه آب» که به‌تنهایی بیش از ۱۸ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان گلستان را به‌خود اختصاص داده، معادل ۳۰/۴ درصد بوده و بنابراین، حدود ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی برنامه مذکور تخصیص داده نشده است.

همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۱۶ برنامه مهم دیگر استان نیز بین ۱۶ تا ۷۰ درصد متغیر بوده و از میان آنها، فقط برنامه‌های «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل فرهنگ و هنر)»، «حمل‌ونقل شهری و روستایی»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی)»، «ارائه خدمات شهری و روستایی» و «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل»، از نسبت تخصیص اعتبار بالای ۵۰ درصد برخوردارند.

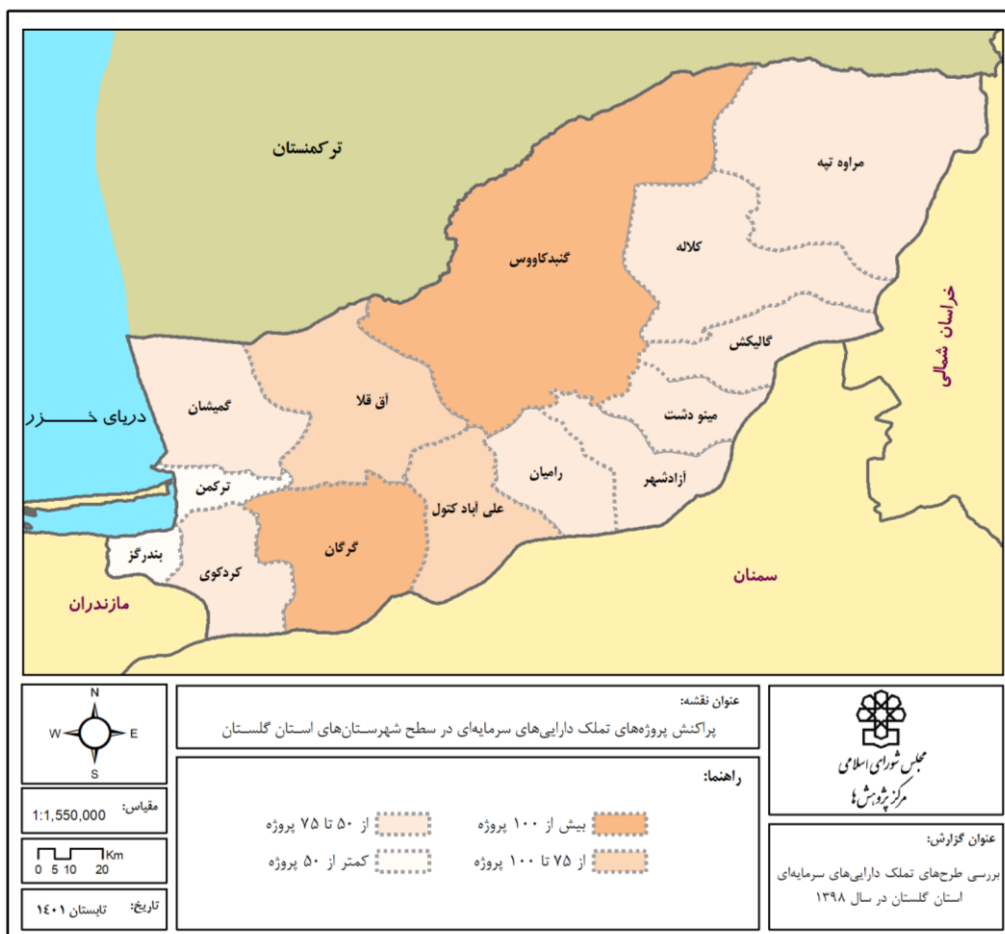
شایان ذکر است، ۵ برنامه «اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای»، «توسعه فن‌آفرینی»، «توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات

(فصل رسانه) و «کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت»، از منظر درصد تخصیص اعتبار، از وضعیت نسبتاً مساعدی برخوردارند و بیش از ۸۵ درصد اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص یافته است؛ لکن این برنامه‌ها در استان گلستان چندان بااهمیت محسوب نمی‌شوند. در واقع، ضمن آنکه صرفاً ۲۲ پروژه از ۱۱۹۳ پروژه عمرانی استان را شامل می‌شوند، مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها، ۰/۷ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان گلستان را تشکیل می‌دهد.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در سطح شهرستان‌های استان
استان گلستان ۱۴ شهرستان دارد و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان گلستان

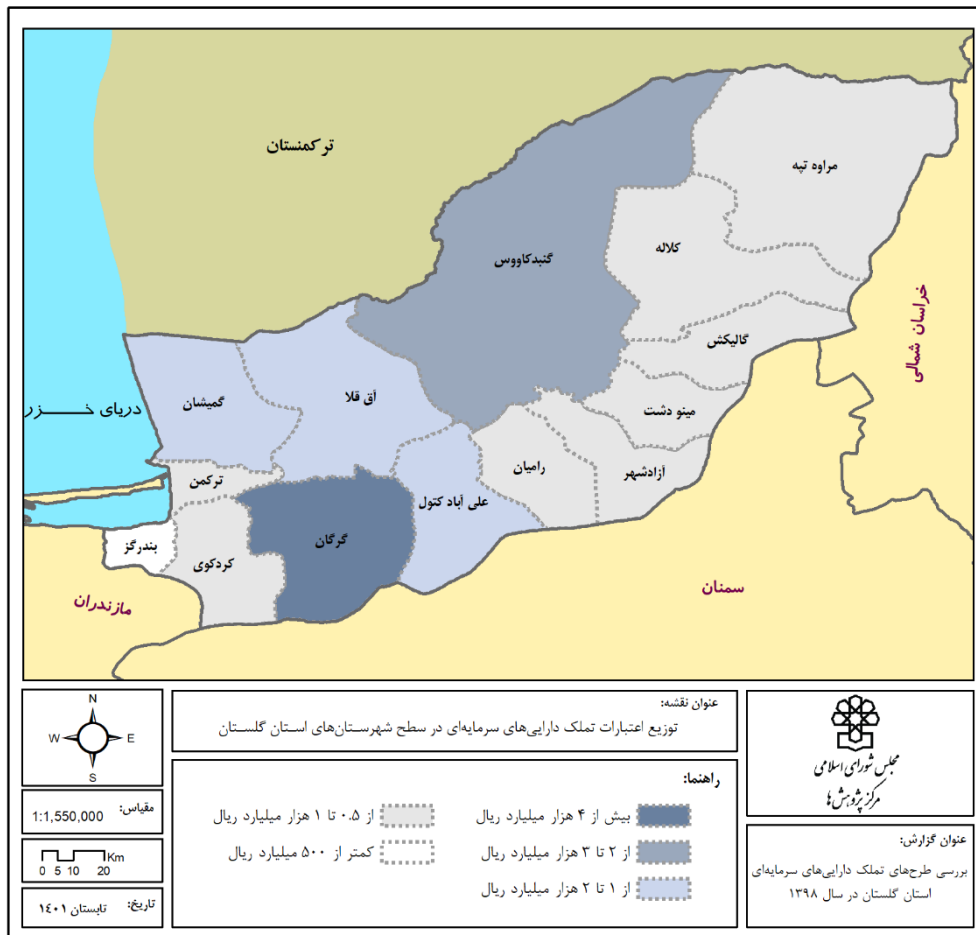
مأخذ: ترسیم شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۱۱۹۳ پروژه استان، ۲۱۵ پروژه به‌صورت بین‌شهرستانی هستند که به‌دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه لحاظ نشده‌اند. به‌رحال، از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان گلستان، بیشترین تعداد پروژه در

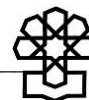
شهرستان‌های «گرگان» و «گنبد کاووس» تعریف شده است و شهرستان‌های «آق قلا» و «علی‌آباد کتول» در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان‌های «گرگان» و «گنبد کاووس»، با اختلافی نسبتاً قابل توجه نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بخش عمده اعتبارات تخصیص‌یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند. از این منظر، شهرستان‌های «علی‌آباد کتول»، «آق قلا» و «گمیشان» در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند. شایان ذکر است، به جز ۲ شهرستان نخست، اختلاف سایر شهرستان‌ها با یکدیگر از منظر سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته، چندان زیاد نیست. این موضوع در رنگ‌بندی نقشه زیر نیز قابل مشاهده است زیرا متوسط اعتبار تخصیص داده شده به شهرستان‌های «گرگان» و «گنبد کاووس» در حدود ۴ برابر متوسط اعتبار تخصیص‌یافته به ۱۲ شهرستان دیگر استان است.

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان گلستان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. بر این اساس، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز می‌باشد،^۱ در سطح شهرستان‌های استان بین ۱۵ تا ۵۶ درصد است. در این خصوص، پروژه‌های شهرستان‌های «مراوه تپه»، «مینودشت»، «گرگان» و «آق قلا»، به‌ترتیب با ۱۵/۵ درصد، ۲۰/۵ درصد، ۲۴/۴ درصد و ۲۶/۸ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «گمیشان»، پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «بندرگز» و «ترکمن»، به‌ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۵۵/۴ درصد، ۵۱/۷ درصد، ۵۰/۵ درصد و ۵۰/۱ درصد، تنها شهرستان‌های استان هستند که بیش از نیمی از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت کرده‌اند:

جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان گلستان به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
آزادشهر	۶۵	۹۲۸.۳۹۸	۱.۵۳۷.۶۲۲	۲.۷۶۰.۷۳۷	۳۳/۶
آق قلا	۷۹	۱.۵۳۸.۱۶۲	۳.۶۰۱.۷۴۶	۵.۷۳۹.۰۳۸	۲۶/۸
بندرگز	۴۴	۳۹۷.۸۳۰	۲۵۸.۴۳۹	۷۸۷.۲۳۴	۵۰/۵
ترکمن	۴۱	۶۸۲.۰۷۲	۵۲۰.۴۴۶	۱.۳۶۱.۹۵۸	۵۰/۱
رامیان	۶۹	۵۱۲.۵۳۵	۴۹۲.۶۰۳	۱.۱۶۶.۶۸۹	۴۳/۹
علی آباد کنول	۷۶	۱.۷۲۰.۷۲۹	۲.۴۷۴.۷۴۸	۴.۵۱۰.۴۸۷	۳۸/۱
کردکوی	۵۵	۵۵۸.۷۵۵	۹۸۲.۰۹۶	۱.۷۶۰.۸۲۷	۳۱/۷
کلاله	۶۹	۶۶۹.۸۴۷	۸۹۰.۸۹۹	۱.۸۳۹.۹۵۰	۳۶/۴
گالیکش	۵۴	۷۴۳.۱۱۰	۵۱۵.۶۹۸	۱.۴۹۲.۴۱۹	۴۹/۸
گرگان	۱۲۰	۴۰۰۷.۳۸۴	۱۱.۷۹۵.۳۵۹	۱۶.۴۳۸.۵۳۵	۲۴/۴
گمیشان	۶۶	۱.۰۶۶.۷۴۶	۴۹۱.۵۳۹	۱.۹۴۲.۸۱۰	۵۵/۴
گنبد کاووس	۱۱۹	۲.۸۷۰.۱۸۲	۳.۶۵۱.۳۲۸	۷.۳۶۵.۵۸۳	۳۹/۰
مراوه تپه	۶۸	۸۳۹.۰۵۹	۴.۲۷۰.۸۰۲	۵.۴۲۸.۹۴۶	۱۵/۵
مینودشت	۵۳	۷۲۰.۹۶۰	۲.۵۳۸.۱۴۸	۳.۵۱۳.۳۴۹	۲۰/۵
سطح استان (بین شهرستانی)	۲۱۵	۵.۲۶۷.۰۸۹	۳.۴۵۶.۶۳۱	۱۰.۱۹۵.۳۲۴	۵۱/۷
کل استان	۱.۱۹۳	۲۲.۵۲۲.۸۵۶	۳۷.۴۷۸.۱۰۲	۶۶.۲۸۵.۸۸۶	۳۴/۰

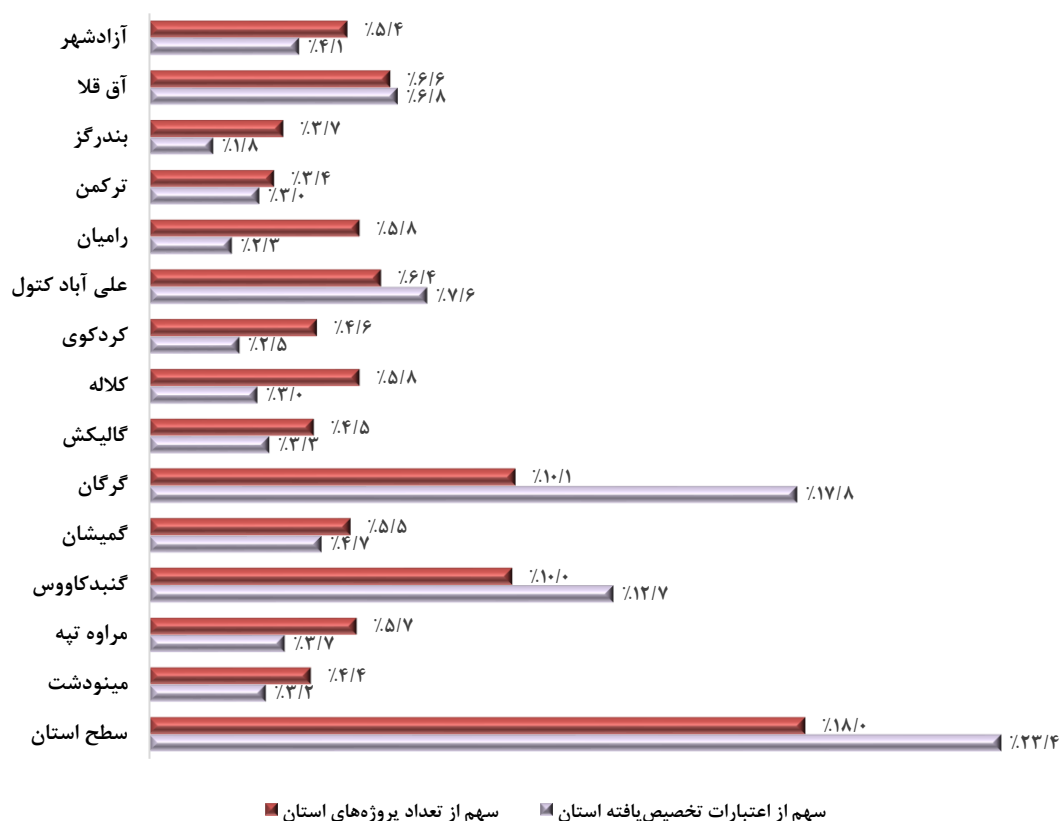
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواری کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، متوسط درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان گلستان چندان قابل توجه نیست. به‌گونه‌ای که این نسبت در سطح کل استان معادل ۳۴ درصد است. این موضوع از تخصیص ریالی پایین و احتمالاً پیشرفت نه‌چندان مطلوب پروژه‌های یاد شده در سطح شهرستان‌های استان حکایت دارد. به‌منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان گلستان در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به‌این‌ترتیب

۱. شایان توجه است، ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

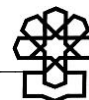
ملاحظه می‌شود ۲۳/۴ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به پروژه‌های «سطح استان (بین شهرستانی)» تعلق یافته؛ این پروژه‌ها ۱۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده است. همچنین در حالی که صرفاً ۱۰/۱ درصد از پروژه‌های عمرانی استان در شهرستان «گرگان» تعریف شده، ۱۷/۸ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به پروژه‌های مذکور اختصاص داده شده است. شهرستان «گنبد کاووس» نیز ضمن اختصاص ۱۰ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان به خود، ۱۲/۷ درصد از منابع تخصیص یافته استان سهم داشته است:

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان گلستان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان گلستان نشان داده شده است. همان گونه که در جدول مشخص است، از ۱۲۸ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۱۹ پروژه مربوط به پروژه‌های «سطح استان» بوده و شهرستان‌های «گرگان» و «گنبد کاووس»، هریک ۱۴ پروژه از پروژه‌های یادشده را در بر گرفته‌اند. از سوی دیگر، در میان ۱۵۸ پروژه با درصد تخصیص بیش از ۸۰ درصد، بیشترین پروژه‌ها مربوط به پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «گرگان»، «علی آباد کتول» و «مراوه تپه» بوده است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان گلستان
برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	بیشتر از ۸۰ درصد		
۸	۱۲	۲۲	۱۶	۷	۶۵	آزادشهر
۶	۷	۴۴	۱۴	۸	۷۹	آق قلا
۴	۹	۱۹	۶	۶	۴۴	بندرگز
۲	۱۱	۱۸	۵	۵	۴۱	ترکمن
۶	۷	۲۷	۲۰	۹	۶۹	رامیان
۷	۲۰	۲۵	۱۲	۱۲	۷۶	علی آباد کتول
۶	۱۶	۱۹	۸	۶	۵۵	کردکوی
۸	۱۵	۲۸	۱۴	۴	۶۹	کلاله
۸	۱۱	۱۸	۱۰	۷	۵۴	گالیکش
۱۴	۲۳	۳۴	۲۶	۲۳	۱۲۰	گرگان
۸	۷	۳۴	۱۱	۶	۶۶	گمیشان
۱۴	۱۸	۶۱	۱۷	۹	۱۱۹	گنبد کاووس
۱۰	۱۰	۲۳	۱۳	۱۲	۶۸	مراوه تپه
۸	۱۱	۲۰	۷	۷	۵۳	مینودشت
۱۹	۶۱	۶۹	۲۹	۳۷	۲۱۵	سطح استان
۱۲۸	۲۳۸	۴۶۱	۲۰۸	۱۵۸	۱.۱۹۳	کل استان

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان بررسی شده است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از ۵ سال، مربوط به پروژه‌های «سطح استان»، «گنبد کاووس» و «گرگان» است. همچنین ۱۰ پروژه عمرانی با عمر بیشتر از ۲۰ سال استان، مربوط به پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «گنبد کاووس»، «گرگان»، «آزادشهر»، «ترکمن»، «کردکوی» و «گمیشان» می‌باشد:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان گلستان برحسب عمر پروژه

عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر		
۳۵	۲۱	۷	۱	۱	۶۵	آزادشهر
۵۴	۱۷	۶	۲	۰	۷۹	آق قلا
۲۴	۱۴	۴	۲	۰	۴۴	بندرگز
۲۶	۱۰	۰	۴	۱	۴۱	ترکمن
۴۲	۲۳	۴	۰	۰	۶۹	رامیان
۴۰	۲۵	۵	۶	۰	۷۶	علی آباد کتول
۳۳	۱۶	۳	۲	۱	۵۵	کردکوی
۴۸	۱۶	۴	۱	۰	۶۹	کلاله
۳۵	۱۶	۲	۱	۰	۵۴	گالیکش
۶۸	۳۳	۱۴	۳	۲	۱۲۰	گرگان
۴۶	۱۵	۴	۰	۱	۶۶	گمیشان
۷۹	۲۸	۶	۴	۲	۱۱۹	گنبد کاووس
۴۲	۲۰	۶	۰	۰	۶۸	مراوه تپه
۳۶	۱۲	۲	۳	۰	۵۳	مینودشت
۱۴۱	۴۵	۲۰	۷	۲	۲۱۵	سطح استان
۷۴۹	۳۱۱	۸۷	۳۶	۱۰	۱۰۹۳	کل استان

مأخذ: همان.

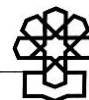
۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

بنابراین، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. از این رو، در این بخش از گزارش، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در قالب

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه، همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است.

بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده در خصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

یک تحلیل دو بُعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار تجزیه و تحلیل می‌شوند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات بااهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد. در این راستا، با ارزیابی دو بُعدی پروژه‌های عمرانی استان گلستان، می‌توان این پروژه‌ها را در ۵ طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. ۵ طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص به شرح زیر است:

• **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو، پروژه‌های یاد شده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. از این رو، پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه، تصمیم فوری اتخاذ شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند زیرا در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. بنابراین، نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)**

طول عمر این پروژه‌ها به گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگر چه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه، می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. از این رو، پیشنهاد

می‌شود در خصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱

بر این اساس، در نمودار زیر نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان گلستان و اقدامات مورد نیاز در خصوص هر طبقه به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان و اقدامات مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: مطالعات تحقیق.

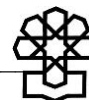
با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر، طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان (تعداد پروژه)

تعداد پروژه	عمر پروژه				درصد تخصیص اعتبار
	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۲۰ سال و بیشتر	
۱	۱۱۰	۱۰	۶	۱	کمتر از ۲۰ درصد
۴	۱۵۰	۷۲	۱۰	۲	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
۲	۳۷۲	۵۵	۱۹	۱۳	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
۱	۷۸	۸۹	۲۹	۱۱	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
۲	۳۹	۸۵	۲۳	۹	۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: همان.

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی در خصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۸ پروژه عمرانی استان گلستان در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۸ پروژه یادشده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان با عمر بالا و تخصیص اندک

شهرستان	کل اعتبار پروژه	اعتبارات اختصاص یافته	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	درصد تخصیص اعتبار	عنوان پروژه	عنوان فصل
گنبد کاووس	۱,۶۰۷,۳۱۲	۴۸۰,۹۲۰	۳۰	۲۹/۹	جمع‌آوری، تصفیه و دفع فاضلاب شهر گنبد	فصل آب و فاضلاب
آزادشهر	۶۷۱,۶۱۹	۲۲۸,۲۸۶	۲۱	۳۴/۰	جمع‌آوری، تصفیه و دفع فاضلاب آزادشهر	فصل آب و فاضلاب
سطح استان	۱۹۴,۹۸۲	۷۴,۷۶۴	۲۰	۳۸/۳	پروژه تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی و زیرزمینی در محدوده شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان	فصل منابع آب
سطح استان	۲۷۵,۹۲۵	۳۶,۶۸۰	۲۰	۱۳/۳	مطالعه و اجرای پروژه‌های تغذیه مصنوعی و پخش سیل در استان گلستان	فصل منابع آب
گرگان	۲,۱۸۱,۹۴۵	۸۵۸,۸۰۱	۲۰	۳۹/۴	پروژه ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر گرگان	فصل آب و فاضلاب
بندرگز	۶,۴۳۴	۲,۱۹۱	۱۹	۳۴/۱	مطالعه حفظ و احیای میراث فرهنگی شهرستان بندرگز	فصل میراث فرهنگی
علی‌آباد کتول	۱۶۷,۹۸۸	۲۵,۴۴۱	۱۶	۱۵/۱	عملیات آبخیزداری و حفاظت آبخیزها	فصل کشاورزی و منابع طبیعی
علی‌آباد کتول	۱,۰۹۸	۳۹۸	۱۵	۳۶/۳	مطالعه حفظ و احیای و معرفی میراث فرهنگی علی‌آباد کتول	فصل میراث فرهنگی

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی در خصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان

(میلیون ریال / درصد)

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها	بر آورد اعتبار باقیمانده	کل اعتبار پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	تعداد پروژه‌ها	اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص
۳۳/۴	۳,۳۹۹,۸۲۳	۵,۱۰۷,۳۰۴	۱,۷۰۷,۴۸۱	۸	اولویت ۱
۸۷/۳	۵۵۳,۶۰۴	۴,۳۵۶,۸۶۳	۳,۸۰۳,۲۵۹	۳۴	اولویت ۲
۸۹/۴	۱۸۰,۸۱۷	۱,۷۰۴,۹۴۴	۱,۵۲۴,۱۲۸	۱۲۴	اولویت ۳
۳۳/۱	۱۱,۸۰۳,۳۴۹	۱۷,۶۴۶,۲۱۰	۵,۸۴۲,۸۶۱	۹۱	اولویت ۴
۲۵/۷	۲۷,۸۲۵,۴۳۶	۳۷,۴۷۰,۵۶۴	۹,۶۴۵,۱۲۸	۹۳۶	اولویت ۵

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۸ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع بالغ بر ۵۱۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۳۳/۴ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (حدوداً ۱۷۱ میلیارد تومان) تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ با درصد تخصیص در حدود ۹۰ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری هستند که اعتبار باقی‌مانده آنها مجموعاً ۷۳/۴ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع بیش از ۸۳ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار، شرایط چندان قابل‌قبولی را تجربه نکرده و به ترتیب ۳۳/۱ و ۲۵/۷ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۴-۲. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از ۴ میلیون تومان تا بیش از ۵۰۰ میلیارد تومان^۱ متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب ۵ دسته به شرح زیر، اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،

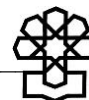
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،

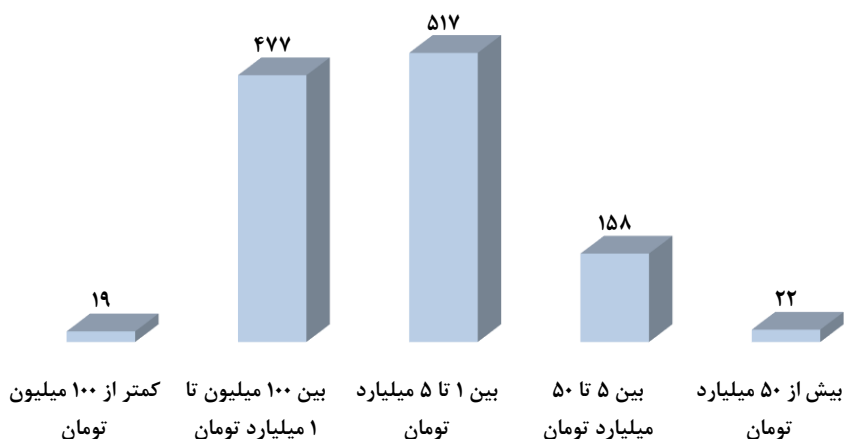
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

۱. پروژه ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر گرگان- وامی.

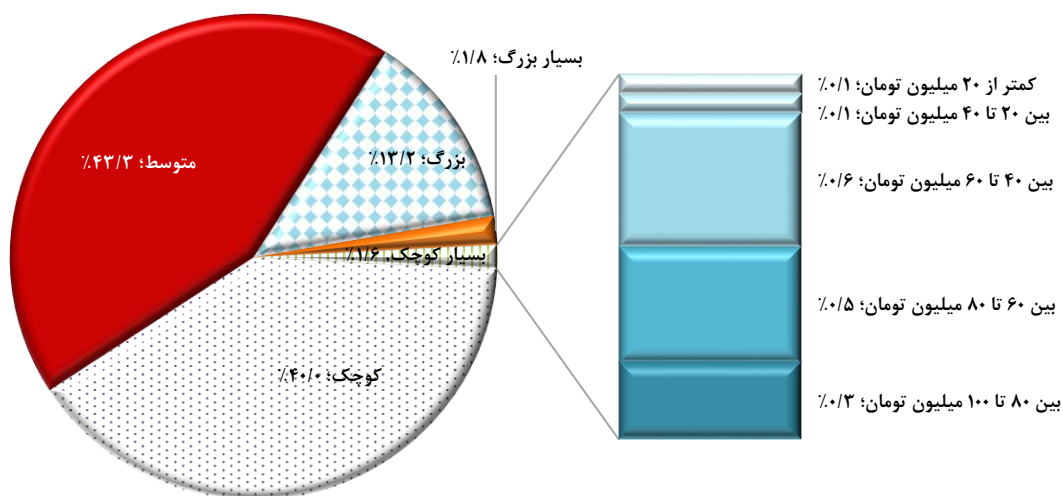
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اندازه پروژه

مأخذ: همان.

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان گلستان، برحسب اندازه پروژه‌ها، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اندازه پروژه‌ها

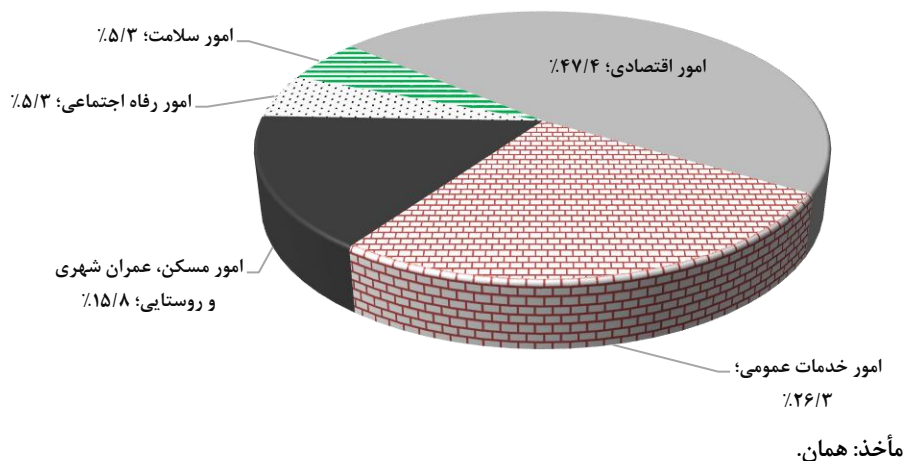

مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص ۴۳/۳ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان گلستان، از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های بزرگ (۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) به ترتیب با ۴۷۷ پروژه (۴۰ درصد سهم) و ۱۵۸ پروژه (۱۳/۲ درصد سهم) در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

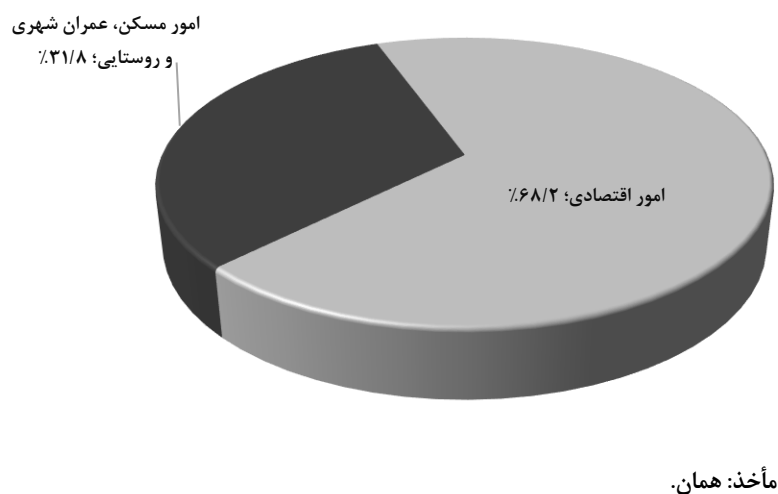
شایان ذکر است، اندازه ۲۲ پروژه استان گلستان (۱/۸ درصد کل پروژه‌های استان) بسیار بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان است و از سوی دیگر، ۱۹ پروژه در اندازه بسیار کوچک برنامه‌ریزی شده‌اند و برای هریک از آنها کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

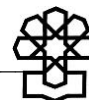
نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) بر حسب امور

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان گلستان، مربوط به «امور اقتصادی» است. همچنین «امور خدمات عمومی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز، سهم امور مختلف از ۲۲ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار)، نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) بر حسب امور

نمودار فوق نشان می‌دهد بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ به «امور اقتصادی» اختصاص یافته است و باقیمانده پروژه‌های یادشده ذیل «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارند. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان گلستان به صورت همزمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص بررسی شده است:

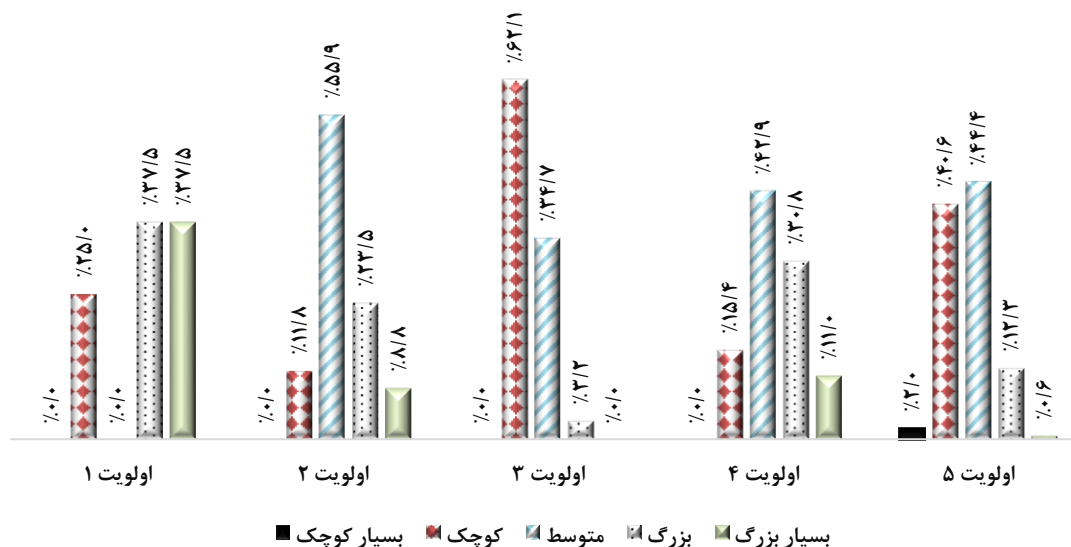
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اندازه و اولویت

اندازه پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۰	۰	۰	۱۹	۱۹
کوچک	۲	۴	۷۷	۱۴	۳۸۰	۴۷۷
متوسط	۰	۱۹	۴۳	۳۹	۴۱۶	۵۱۷
بزرگ	۳	۸	۴	۲۸	۱۱۵	۱۵۸
بسیار بزرگ	۳	۳	۰	۱۰	۶	۲۲
جمع	۸	۳۴	۱۲۴	۹۱	۹۳۶	۱۱۹۳

مأخذ: همان.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان گلستان، برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان برحسب اندازه و اولویت

مأخذ: همان.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، از میان ۸ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۳ پروژه «بسیار بزرگ»، ۳ پروژه «بزرگ» و ۲ پروژه «کوچک» هستند. پروژه‌های اولویت دوم که ضمن دارا بودن عمر طولانی از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و از این رو تصمیم درخصوص اتمام

فوری آنها محتمل‌تر است عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.

از سوی دیگر، ۷۳/۶ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت قابل‌ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت ۱ را دارا هستند در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. از این رو، اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است.

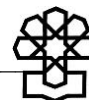
شایان ذکر است ۸۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط) که ۷۸/۵ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان گلستان را در برمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده است، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «متوسط» و «کوچک» قرار گرفته‌اند. ۲ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها «بسیار کوچک» هستند. بنابراین، سهمی کمتر از ۱۳ درصد پروژه‌های عمرانی یادشده به پروژه‌های «بزرگ (۱۲/۳ درصد)» و «بسیار بزرگ (۰/۶ درصد)» اختصاص یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۱۹۳ پروژه فعال در قالب ۳۷۱ طرح عمرانی وجود داشته است که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است. طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۳ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور، حدود ۶۶/۳ هزار میلیارد ریال است که در مجموع ۳۴ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۲۲/۵ هزار میلیارد ریال) برای اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان در سال ۱۳۹۸، معادل ۴/۷ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان گلستان، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۴۶۸ پروژه، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۹۲ پروژه و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۱۵۴ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. از منظر اعتبارات تخصیص داده شده نیز «امور اقتصادی» با سهم ۵۵/۴ درصدی و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۲۰/۸ درصدی، در مجموع بیش از ۷۶ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان گلستان را جذب کرده‌اند.

بر مبنای فصول، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» به ترتیب با ۱۴/۸ و ۱۳/۷ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ذیل «امور اقتصادی» و فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» طبقه‌بندی شده‌اند. از سوی دیگر فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» به ترتیب با اختصاص ۳۳/۲ و ۱۳/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی

استان داشته‌اند. شایان ذکر است فصل «منابع آب» در زمره «امور اقتصادی» و فصل «آب و فاضلاب» زیرمجموعه «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» محسوب می‌شود.

همچنین از منظر برنامه‌ای، ۲ برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی - امور خدمات عمومی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۲ برنامه «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» و «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است ۵۶ برنامه عمرانی استان گلستان علی‌رغم دربرگرفتن ۳۷۰ پروژه، معادل ۳۱ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۸/۳ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۶ برنامه از ۵۶ برنامه یادشده، هر یک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان گلستان در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که ۱۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های استان و ۲۳/۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)»، اختصاص یافته. هم‌چنین شهرستان «گرگان» به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۱۰/۱ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، با ۱۷/۸ درصد سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم قابل‌توجهی از منابع عمرانی استان را جذب نموده است. شهرستان «گنبد کاووس» نیز با برخورداری از ۱۰ درصد تعداد پروژه‌های استان و ۱۲/۷ درصد از منابع تخصیص‌یافته استان، در رتبه بعدی قرار گرفته و به این ترتیب، عدم تعادل نسبی از منظر اعتبارات تخصیص‌داده شده، میان ۲ شهرستان مذکور با سایر شهرستان‌های استان، ایجاد شده است. در این ارتباط، ۸ شهرستان «بندرگز»، «رامیان»، «کردکوی»، «کلاله»، «ترکمن»، «مینودشت»، «گالیکش» و «مراوه تپه»، سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌داده شده استان داشته‌اند.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد شهرستان‌های «مراوه تپه»، «مینودشت»، «گرگان» و «آق‌قلا»، به ترتیب با ۱۵/۵ درصد، ۲۰/۵ درصد، ۲۴/۴ درصد و ۲۶/۸ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «گمیشان»، پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «بندرگز» و «ترکمن»، به ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۵۵/۴ درصد، ۵۱/۷ درصد، ۵۰/۵ درصد و ۵۰/۱ درصد، وضعیت مطلوب‌تری دارند.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان گلستان، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت همزمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. از این‌رو، ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت.

به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و میانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این رو، پروژه‌های عمرانی استان گلستان در قالب ماتریسی تحت عنوان «ماتریس عمر-درصد تخصیص» مورد ارزیابی قرار گرفته و در ۵ گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

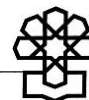
**جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان
بر اساس ماتریس عمر - درصد تخصیص**

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۸	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۳۴	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۱۲۴	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۹۱	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۹۳۶	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان گلستان بر اساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. بر اساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۱/۶ درصد پروژه‌های عمرانی استان گلستان، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۴۰ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۴۳/۳ درصد آنها، «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۱۳/۲ و ۱/۸ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است از میان ۸ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۳ پروژه «بسیار بزرگ»، ۳ پروژه «بزرگ» و ۲ پروژه «کوچک» هستند. پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در

گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند. همچنین حدود ۷۴ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است. شایان ذکر است، ۸۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که بالغ بر ۷۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «متوسط» یا «کوچک» هستند.

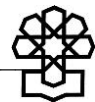
با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «متوسط» یا «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.

پیوست‌ها

پیوست ۱

براساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش‌افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- اعتبارات موضوع حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول شماره (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست‌جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- اعتبارات ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،

- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریاچه ارومیه،
- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.

(میلیون ریال / درصد)

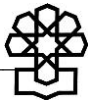
جدول ۱۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان گلستان بر حسب برنامه

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۳.۲۴۳.۲۰۱	۱.۴۸۲.۱۲۶	۸۲۴.۰۶۲	۴.۰۶۷.۲۶۳	۸.۶۶۴.۷۱۱	۱۳.۳۹۰.۰۳۸	۳۰/۴
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱.۷۷۴.۹۷۷	۷۶۳.۲۴۰	۴۲۴.۳۶۱	۲.۱۹۹.۳۳۸	۱۱.۰۸۸.۶۰۳	۱۳.۶۲۶.۸۲۰	۱۶/۱
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۱.۳۳۵.۶۹۳	۵۴۳.۴۸۵	۳۰۲.۱۷۸	۱.۶۳۷.۸۷۰	۲.۷۵۵.۲۲۲	۴.۶۳۴.۳۹۹	۳۵/۳
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۶۴۰.۱۱۷	۱.۴۲۴.۱۶۳	۷۹۱.۸۳۵	۱.۴۳۱.۹۵۲	۱.۵۴۹.۲۰۷	۳.۶۱۳.۴۸۸	۳۹/۶
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۷۹۶.۶۷۷	۵۵۶.۲۴۷	۳۰۹.۲۷۳	۱.۱۰۵.۹۵۱	۵۸۲.۵۵۷	۱.۹۳۵.۴۸۱	۵۷/۱
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۴۶۳.۱۵۹	۹۱۰.۹۷۷	۵۰۶.۵۰۳	۹۶۹.۶۶۳	۱.۱۷۵.۲۷۳	۲.۵۴۹.۴۰۹	۳۸/۰
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۸۳۷.۵۹۲	۱۰۵.۸۰۰	۵۸.۸۲۵	۸۹۶.۴۱۶	۲.۰۶۲.۹۰۰	۳.۰۰۶.۲۹۲	۲۹/۸
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۳۵۴.۹۵۵	۸۵۹.۰۰۰	۴۷۷.۶۰۴	۸۳۲.۵۵۹	۲.۶۱۱.۶۶۰	۳.۸۲۵.۶۱۵	۲۱/۸
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۵۳۹.۰۶۶	۴۸۰.۱۲۹	۲۶۶.۹۵۲	۸۰۶.۰۱۷	۴۳۹.۸۰۴	۱.۴۵۸.۹۹۹	۵۵/۲
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۲۹۱.۷۵۹	۷۳۹.۹۹۸	۴۱۱.۴۳۹	۷۰۳.۱۹۸	۷۸۴.۰۵۷	۱.۸۱۵.۸۱۴	۳۸/۷
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۲۶۹.۵۲۹	۶۵۴.۳۶۱	۳۶۳.۸۲۵	۶۳۳.۳۵۴	۱.۰۵۸.۹۷۹	۱.۹۸۲.۸۶۹	۳۱/۹
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۵۶.۸۵۳	۹۸۰.۸۶۰	۵۴۵.۳۵۸	۶۰۲.۲۱۱	۸۶۹.۵۲۰	۱.۹۰۷.۲۳۳	۳۱/۶
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۱۸۵.۳۷۷	۶۳۰.۲۸۷	۳۵۰.۴۴۰	۵۳۵.۸۱۷	۲۸۴.۷۹۹	۱.۱۰۰.۴۶۳	۴۸/۷
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۳۱۰.۵۹۵	۳۷۵.۸۹۳	۲۰۸.۹۹۷	۵۱۹.۵۹۱	۴۱۸.۵۸۰	۱.۱۰۵.۰۶۸	۴۷/۰
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۱۴۱.۸۵۹	۶۳۵.۲۸۴	۳۵۳.۲۱۸	۴۹۵.۰۷۷	.	۷۷۷.۱۴۳	۶۳/۷
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۸۷.۰۷۵	۷۱۵.۷۹۰	۳۹۷.۹۷۹	۴۸۵.۰۵۴	۶۲.۸۳۴	۸۶۵.۶۹۹	۵۶/۰
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۴۴۷.۷۱۹	۴۴.۹۲۳	۲۴.۹۷۷	۴۷۲.۶۹۶	۱۸۱.۹۷۶	۶۷۴.۶۱۸	۷۰/۱
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۴۱۱.۳۶۲	۴۹.۲۴۵	۲۷.۳۸۰	۴۳۸.۷۴۳	۱۰۵.۴۳۹	۵۶۶.۰۴۶	۷۷/۵
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها	۲۷۵.۸۰۴	۱۵۵.۹۹۸	۸۶.۷۳۵	۳۶۲.۵۳۸	۱۷۲.۱۹۷	۶۰۳.۹۹۹	۶۰/۰

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۸۰۱۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۲۶۱.۹۶۳	۱۶۳.۱۳۳	۹۰.۷۰۲	۳۵۲.۶۶۵	۱۷۱.۲۶۷	۵۹۶.۳۶۳	۵۹/۱
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۲۰۸.۹۵۲	۲۲۹.۴۳۶	۱۲۷.۵۶۶	۳۳۶.۵۱۸	۳۶۹.۲۳۶	۸۰۷.۶۲۴	۴۱/۷
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۲۲۷.۹۵۲	۸۰.۵۶۱	۴۴.۷۹۲	۲۷۲.۷۴۴	۵۰.۶۴۰	۳۵۹.۱۵۳	۷۵/۹
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۲۳۶.۱۱۱	۳۳.۴۴۳	۱۸.۵۹۴	۲۵۴.۷۰۵	۷.۰۰۰	۲۷۶.۵۵۴	۹۲/۱
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۵۱.۱۷۰	۲۹۴.۰۴۵	۱۶۳.۴۸۹	۲۱۴.۶۵۹	۶۵.۰۰۰	۴۱۰.۲۱۵	۵۲/۳
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۱۰۸.۹۸۲	۸۸.۵۳۶	۴۹.۲۲۶	۱۵۸.۲۰۸	۱۵۸.۲۰۵	۳۵۵.۷۲۳	۴۴/۵
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۱۰۲.۸۶۱	۹۶.۶۹۲	۵۳.۷۶۱	۱۵۶.۶۲۲	۹۰.۰۰۰	۲۸۹.۵۵۳	۵۴/۱
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۹۵.۹۲۱	۷۷.۶۴۸	۴۳.۱۷۲	۱۳۹.۰۹۳	۵۳۹.۱۱۱	۷۱۲.۶۸۰	۱۹/۵
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۵۰.۳۷۵	۱۱۱.۸۰۹	۶۲.۱۶۶	۱۱۲.۵۴۰	۴۴.۴۰۲	۲۰۶.۵۸۶	۵۴/۵
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهریه	۵۶.۰۰۶	۹۲.۵۴۵	۵۱.۴۵۵	۱۰۷.۴۶۱	۱۱۰.۰۸۵	۲۵۸.۶۳۶	۴۱/۵
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش آموزان	۵۷.۰۱۶	۶۶.۴۱۴	۳۶.۹۲۶	۹۳.۹۴۳	۳۰.۰۰۰	۱۵۳.۴۳۰	۶۱/۲
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۵۶.۱۰۵	۵۷.۱۳۰	۳۱.۷۶۴	۸۷.۸۶۹	۱۳۸.۰۹۰	۲۵۱.۳۲۵	۳۵/۰
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۷۱.۴۳۸	۲۷.۲۸۲	۱۵.۱۶۹	۸۶.۶۰۷	.	۹۸.۷۲۰	۸۷/۷
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۵۸.۴۴۱	۲۷.۷۴۵	۱۵.۴۲۶	۷۳.۸۶۷	۳۲.۴۰۰	۱۱۸.۵۸۶	۶۲/۳
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۵۰.۷۵۳	۴۰.۵۸۰	۲۲.۵۶۲	۷۳.۳۱۶	۲۲.۰۰۰	۱۱۳.۳۳۳	۶۴/۷
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۴۲.۰۵۰	۴۳.۶۵۰	۲۴.۲۶۹	۶۶.۳۱۹	۳۳.۲۲۰	۱۱۸.۹۲۰	۵۵/۸
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۵۱.۱۵۷	۲۵.۰۴۲	۱۳.۹۲۳	۶۵.۰۸۰	.	۷۶.۱۹۹	۸۵/۴
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۳۳.۴۸۹	۵۲.۹۳۷	۲۹.۴۳۳	۶۲.۹۲۲	۶۰.۶۸۱	۱۴۷.۱۰۷	۴۲/۸
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۳۷.۲۲۸	۴۰.۳۳۲	۲۲.۳۶۹	۵۹.۵۹۷	۶۳.۵۱۶	۱۴۰.۹۷۶	۴۲/۳
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۲۱.۸۰۶	۴۲.۱۴۸	۲۳.۴۳۴	۴۵.۲۴۰	۶۷.۰۰۰	۱۳۰.۹۵۴	۳۴/۵
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۱۵.۸۱۴	۴۸.۲۵۰	۲۶.۸۲۷	۴۲.۶۴۱	۸۶.۲۰۰	۱۵۰.۲۶۴	۲۸/۴
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۲۰.۳۷۱	۳۶.۱۰۸	۲۰.۰۷۶	۴۰.۴۴۷	۳۹.۵۰۰	۹۵.۹۷۹	۴۲/۱
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست‌بوم‌های خشکی	۲۷.۰۳۵	۲۰.۷۲۳	۱۱.۵۲۲	۳۸.۵۵۷	۷۸.۱۵۶	۱۲۵.۹۱۴	۳۰/۶
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۲۷.۱۷۸	۱۳.۷۵۰	۷.۶۴۵	۳۴.۸۲۳	۲۸.۰۰۰	۶۸.۹۲۸	۵۰/۵
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۲۷.۹۲۸	۱۰.۰۰۰	۵.۵۶۰	۳۳.۴۸۸	۶.۰۰۰	۴۳.۹۲۸	۷۶/۲

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۲۲.۶۱۹	۱۷.۵۶۵	۹.۷۶۶	۳۲.۳۸۵	۲۴.۵۰۰	۶۴.۶۸۴	۵۰/۱
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۲۵.۰۹۳	۷.۱۴۷	۳.۹۷۴	۲۹.۰۶۷	۱۰.۰۰۰	۴۲.۲۴۰	۶۸/۸
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۱۷.۵۸۴	۱۷.۶۰۴	۹.۷۸۸	۲۷.۳۷۱	۵۵.۶۰۳	۹۰.۷۹۰	۳۰/۱
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی	۰	۴۶.۰۵۳	۲۵.۶۰۵	۲۵.۶۰۵	۰	۴۶.۰۵۳	۵۵/۶
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۱۵.۴۴۳	۱۱.۸۷۸	۶.۶۰۴	۲۲.۰۴۷	۲۲.۰۰۰	۴۹.۳۲۱	۴۴/۷
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۱۷.۶۲۸	۷.۱۰۰	۳.۹۴۸	۲۱.۵۷۶	۶۰.۳۰۰	۸۵.۰۲۸	۲۵/۴
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن‌آفرینی	۱۸.۳۷۶	۴.۳۵۰	۲.۴۱۹	۲۰.۷۹۵	۰	۲۲.۷۲۶	۹۱/۵
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۳۳.۴۸۷	۱۸.۶۱۹	۱۸.۶۱۹	۰	۳۳.۴۸۷	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۹.۵۳۰	۱۵.۳۰۴	۸.۵۰۹	۱۸.۰۳۹	۵۲.۲۳۵	۷۷.۰۶۹	۲۳/۴
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی	۸.۱۰۱	۱۱.۴۶۳	۶.۳۷۳	۱۴.۴۷۴	۵.۳۱۰	۲۴.۸۷۴	۵۸/۲
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فرآورده‌های خونی	۴.۹۶۲	۱۲.۸۶۱	۷.۱۵۱	۱۲.۱۱۳	۲۱.۰۰۰	۳۸.۸۲۳	۳۱/۲
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۱۰۰۴۰	۳.۵۹۸	۲.۰۰۰	۱۲.۰۴۰	۱.۸۵۰	۱۵.۴۸۸	۷۷/۷
۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۹.۴۳۹	۲.۲۵۸	۱.۲۵۵	۱۰.۶۹۴	۴.۲۹۲	۱۵.۹۸۹	۶۶/۹
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۷.۱۰۳	۶.۰۰۰	۳.۳۳۶	۱۰.۴۳۹	۱۶.۰۰۰	۲۹.۱۰۳	۳۵/۹
۱۳۰۶۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۵.۲۸۳	۵.۰۹۲	۲.۸۳۱	۸.۱۱۴	۱۲.۴۹۳	۲۲.۸۶۸	۳۵/۵
۱۷۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۵.۷۶۸	۱.۴۶۵	۸۱۵	۶.۵۸۳	۰	۷.۲۳۳	۹۱/۰
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۴۰.۸۳	۲.۲۸۹	۱.۲۷۳	۵.۳۵۶	۴۰.۷۵	۱۰.۴۴۷	۵۱/۳
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۲.۹۱۵	۳.۷۰۰	۲.۰۵۷	۴.۹۷۲	۱۵.۸۱۲	۲۲.۴۲۷	۲۲/۲
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی‌وحرفه‌ای	۹۵۱	۶.۶۲۰	۳.۶۸۱	۴.۶۳۲	۰	۷.۵۷۱	۶۱/۲
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان‌شناختی و تاریخی	۱.۵۹۴	۲.۵۰۰	۱.۳۹۰	۲.۹۸۴	۲.۸۰۰	۶.۸۹۴	۴۳/۳
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی	۲.۳۵۶	۷۶۶	۴۲۶	۲.۷۸۲	۱.۶۰۰	۴.۷۲۲	۵۸/۹
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه حفاظت و بهره‌برداری پایدار از زیست‌بوم‌های آبی	۸۶۵	۹۵۰	۵۲۸	۱.۳۹۳	۲.۹۰۵	۴.۷۲۰	۲۹/۵
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۰	۱.۸۵۰	۱.۰۲۹	۱.۰۲۹	۴.۰۰۰	۵.۸۵۰	۱۷/۶
۱۶۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات درمانی	۰	۱.۸۰۰	۱.۰۰۱	۱.۰۰۱	۰	۱.۸۰۰	۵۵/۶

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پیش و مدیریت آلاینده ها	۶۰۰	۵۳۶	۲۹۸	۸۹۸	۱.۵۶۴	۲.۷۰۰	۳۳/۳
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۰	۱.۵۰۰	۸۳۴	۸۳۴	۰	۱.۵۰۰	۵۵/۶
۱۴۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه مدیریت و نظارت بر پسماندها	۵۰۰	۴۸۳	۲۶۹	۷۶۹	۱.۰۳۷	۲.۰۲۰	۳۸/۰
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت های فرهنگی - دینی مساجد	۲۴۰	۶۱۲	۳۴۰	۵۸۰	۷۰۰	۱.۵۵۲	۳۷/۴
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۰	۷۶۵	۴۲۵	۴۲۵	۰	۷۶۵	۵۵/۶
کل استان		۱۴.۶۵۲.۵۴۲	۱۴.۱۵۵.۲۴۱	۷.۸۷۰.۳۱۴	۲۲.۵۲۲.۸۵۶	۳۷.۴۷۸.۱۰۲	۶۶.۲۸۵.۸۸۶	۳۴/۰

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح های تملک دارایی های سرمایه ای استان ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مآخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید. آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.